

Direnış Boşunadır: Dijital Çağda Dönüşümün Kültürel Politikaları*

Prof. Dr. Peter HITCHCOCK **

Dr. Büşra YILMAZ ***

“Hızlı Hareket Et ve Bir Şeyleri Kır”

Teknolojiye duyulan arzu, ancak arzunun teknolojiyle eşleşebilir ki hiçbir söz sanatı bu durumun tarihsel, politik ve teorik açıdan temsil ettiği diyalektik düğümü gizleyemez. Yalnızca Ludityenler**** yeni teknolojilere tamamen karşı olmakla eleştirilmektedir. Politikamın yaşadığım iddia ettiği kurguların çatışmasıyla, bir tür estetik ezilmeye veya Jameson’ın bir zamanlar “libidinal tarihçilik” olarak adlandırdığı, “endüstriyel toplum ve geleceği”ni yeniden düşünme girişimlerine bağlı olan şeyle ilgileniyor olsam da bu makalede, birinci yoruma kıyasla ikinci yoruma itibar edilmesini savunduğumu söyleyemeyeceğim. (burada Ted Kaczynski’nin manifestosunun orijinal başlığı alınmış ancak daha az olumlu sonuçları çıkarılmıştır). Ned Ludd, boş bir semboldür; Komünist Manifesto’nun başında dolaşan korkunç hayalet gibi ya da Çin Halk Cumhuriyeti’nin Maoizm’inin ideolojik bir sonucu olarak en çok çalışan model işçisi Lei Feng gibi, bir tür zorunlu kurgudur.

Bize her gerçeğin bir alternatifi olduğu söylenir; ancak bazı hakikat rejimleri daha

inceliklidir. Ludityenlerin direnişini anlamı- sızlaştırılmışsa, günümüzün direnişini bazen neredeyse şeffaf hale gelir. Direniş, bir yaşam tarzı olarak algılandığında en kolay kurgu- lardan birisidir: bu, haklı bir kendini beğen- mişlikle iddia edilebilecek bir şeydir. Kültürel sermaye bir süpermarket olsaydı, direniş bu eğilimde en alt rafta yer alırdı. Direniş, koltukta oturup Facebook güncellemelerine dalmak ya da “Ben Charlie Hebdo’yum,” “Benim başkanım değil,” veya “Yumurta ye, Kim Jong-un” gibi sonsuz sayıda, tartışmasız ama geçici hashtag’ler gibidir.

Direniş, yoğun bir katılım ve bilerek mesafeli durma jesti olarak kendini iyi bir şekilde sun- nar. Direnişe karşı argüman geliştirebilirsiniz; ancak direnişin en sıradan biçimi bile bu argümanın kendisi olduğundan, bu pek de bir tartışma sayılmaz. Bugün “direniş çalışmaları” olarak adlandırılan alanın cazibelerinden biri, direnişini her yerde görmenin çok az hayal gücü gerektirmesidir. İnternet, yalnızca kelimeleri öldürmekle kalmaz, aynı zamanda ölmüş atı tekrar tekrar döverek bu sürekli isyan hissini körükler. Her bir internet memesi, orijinal bir “direniş parçası” olarak

* Bu makalenin orijinal künyesi şu şekildedir: Hitchcock, P. (2018). “Resistance is Futile The Cultural Politics of Transformation in The Digital Age”. The Comparatist 42: 304-317.

** Profesör Dr. The City University of New York, Film and Media Cultures, Women’s and Gender Studies. New York (ABD). ORCID: 0000-0001-9454-2684. hitch58@comcast.net

*** Dr., Anadolu Üniversitesi, ORCID: 0009-0000-5187-9316, bsryilmaz26@anadolu.edu.tr

**** Luddite: Teknolojinin standart uygulamalarını altüst etmek için yine teknolojinin aldatıcı bir şekilde kullanılmasına karşı çıkan cesur insan, Ned Ludd’un izinden gidenler. Makalenin çevirisine uygun olarak bu kelime “Ludityenler” olarak aktarılmıştır.

gürülür ve “direnış” kelimesi, giderek bir “aptalm öyküsü” haline gelir: ses ve öfkeyle dolu, anlamsız bir hikâye.

Tabii ki her türden önemli direniş vardır ve bu yazının amacı bu önemli direnişlerin değerini inkâr etmek değildir; hatta aşağıda bu tür direnişlere daha fazla değineceğim. Ancak direniş, hiper-nişleştğinde, öznel arzulara değil, bir tür makinelerin öznellik arzusu tarafından şekillendirildiğinde siyasette neler olur? (Elbette bir makine hiçbir şey arzulamaz, ancak kavram metaforu tam da çelişkinin bulunduğu bu gizli arzu alanıdır.) Bu, sosyal değişimin nasıl düzenlendiği, kavrandığı ve ele geçirildiğini sorgulayan bir dilbilgisi midir?

Bunu yalnızca 1 ve 0’ların bir dizisi olarak değil (bazen dijital evrenin ihtişamının ikili bir mantıkla yapılandırıldığını hatırlamamız gerekse de), direnişin bir emniyet noktası, kritikliği aşmaması gereken bir nokta olarak düzenlendiği bir matris olarak kastediyorum. İsteddiğiniz direnişi seçebilirsiniz, ama bu tür bir direnişi seçemezsiniz. Bu, ne “sahip olunabilecek” ne de özünde “deneyimlenebilecek” bir direniş türüdür; ne katılabileceğiniz bir grup, ne işaret edebileceğiniz bir “beğeni,” ne de bir anda toplanabilecek bir kalabalıktır. Bu tür bir direniş, bireysel iradenin değil, kompozitin kendisinin alanıdır; tüketicilik versiyonlarının (direnış için alışveriş, alışveriş olarak direniş, alışverişe direniş) yanı sıra, gönüllülüğün de düştüğü bir alan. Ancak politik olasılığın özü bu değildir. Paradoxal olarak, bu direnişin faydasız olduğu bir yerdir.

Tüm bunların ötesinde, tarih içinde (ve hatta Ludityenlerin yaratıcı örneğinde) organik ve siborganik direniş için bir yankı ve uyarı bulunabilir mi? Muhalefetin doğallığı ile karşıt pratiklerin geliştirilmesi arasındaki boşluk

belirleyicidir. Dijitalin bu boşluğu küçülttüğüne inanıyoruz; ancak aslında bu boşluk ya donuklaşır ya da oyun içindeki farkı gizler. Bu, programcıların veya kodlayıcıların komplosu değil, büyük teknoloji şirketlerindeki (Microsoft, Amazon, Google, Facebook veya Apple) orta düzey yöneticilerin değil, zamanın hızlandırılmasının dönüşümü kendi terimleriyle gerçekleştirememesiyle bağlantılı bir arzu mantığıdır. Dönüşümün, teknolojinin izin verdiğinden ve yapay zekânın onayladığından daha fazla zaman alması mümkündür.

Neden Önemli? Birincisi, Marx her zaman otomasyon ve otomatlarda bir olasılık görmüştür; kapitalist teknoloji, hem dağıtılabilir malların üretiminde hem de bu sürece eşlik eden çelişkilerin yoğunlaşmasında tamamen gereklidir. “Yerine geçebilir siz” kavramı, artı değer azalmasına hizmet eder, ancak bu kavram tüketim açısından açıkça sorunludur (çünkü bir otomat ne emeğini satar ne de yaşam tarzına dair ciddi ihtiyaçları vardır).

İkincisi, tartışılan direnişin soy kütüğü, teknolojinin uzun süreli mevcudiyetine derinlemesine gömülüdür ve dijital çağın önceki dönemlerden veya onu mümkün kılan süreçlerden bir kopuş olup olmadığını sorgular (yoğunlaşma sorunu, Klaus Schwab’ın ve Dünya Ekonomik Forumu’nun son zamanlarda öne sürdüğü Dördüncü Sanayi Devrimi’nde de yankılanmaktadır). Örneğin, bilgisayarı tek başına bir fark motoru olarak görmek yerine, modernitenin kendi söylemleri arasında farkları çoğalttığını söylemek daha doğrudur. Bu durum, çeşitli evrenselcilik türlerini muaf tutmaz, ancak dijitalizm, farkların kesin bir ifadesi yerine, fark üretici bir motor olarak okunmalıdır.

Üçüncüsü, teknoloji her zaman dışsallaştırma ve genişletmeyle ilgiliyse, direniş sorunu, bu süreçler içinde biçim ve biçimsel yenilik sorunu haline gelir; öznel iddialara yapılan vurgudan çok daha fazlasıdır. Yabancılaşma ve kişiliksizlik seviyeleri ne olursa olsun, odak noktası biçim mantığında yatar ve dijital bu anlamda diyalektik bir kapanış (veya “gecikmiş direniş” dediğimiz şey) olarak temsil edilebilir. Bu noktada sorun, çerçeve kırmanın (“şeyleri kırmanın”) gecikmiş direniş olarak oynadığı roldedir.

Dördüncüsü, dijitalin kapitalizm tarihinde mekânsal bir çözüm (küçültme, ölçek verimliliği, hız ve üretim kapasitesi) olarak düşünülmesi yaygın olsa da, dijital direniş genellikle bu çözümlerle örtüşen bir şey olarak görülür (örneğin, efendinin araçlarını kullanarak). Bu durum, özellikle hackerlerin ve ifşacıların dijitalin her yerde bulunma özelliğini ve hegemonyasını sorguladığı düşünüldüğünde daha da belirgin hale gelir. Hiç kimse direnişin boşuna olduğunu duymak istemez (ayrıca, bu sloganı ödünç aldığım Borg bir kurgudur), ancak bu kavram, oynanan karşıt paradigmaları ve dijitalin dönüşümsel unsurlarını daha net ayırt etmeye yardımcı olabilir—bu da insani bilimler gibi daha yakından ilgi duyduğumuz bir disiplinin, karşılaştırmacılığı pratikte etkisiz hale getiren normatif anlatısı üzerine daha doğrudan bilgi verebilir.

Teknoloji ve direnişin anlamı nedir? Teknoloji ve direniş konusunun devrimci bir arzu uyandırması pek olası görünmese de, bu durum öznel ve nesnel talepler arasındaki ilişkiye bağlıdır. Ludityenler örneği bu açıdan öğreticidir, çünkü otomatik bir şekilde psikolojik bir semptom haline gelen, tarihi kısa devre yapan ve mitolojik bir sisle kaplanan bir durumun örneğidir.

Hatırlayın, Ludityenlerin direnişi aslında teknofobiye dayanmıyordu (çorapçılar, kumaş kesiciler, eyer yapımcıları ya da şapka üreticileri gibi mesleklerden insanlar, işlerinde teknolojiyi geniş ölçüde kullanıyorlardı). Ancak belirli türden teknolojilerin (örneğin, geniş çerçeveli dokuma tezgâhlarının) getirildiği sonuçlara karşıydılar.

Standart yoruma göre, insan iradesi hızla askıya alınır ve teknoloji “saldırır”; ardından, işçilerin yeni teknolojik biçimlerin zararlı oluşumlarından korunmak için “zamanı durdurun” talebinde bulunmasıyla, ajans keyfi bir yıkım aracılığıyla geri döner. İşçilerin ilk tepkisi şiddetli sabotajla ilişkilendirilir; ikinci aşama ise hafifçe Amish eğilimleriyle, tutkulu bir varoluşsal anakronizmle görülür (ancak, Amishlerin bile en son nesil bilgisayarları ve akıllı telefonları kullandığı belirtilmelidir).

Günümüz neo-Ludityenleri, pervasız anarşistler, hevesli anti-kapitalistler ya da Nicols Fox gibi sakin tabiatlı burjuva liberal hümanistler olabilir. Fox (2002: xii), bu konuda şöyle bir düşünce sunar: “Luddizm, geçmişte ve şimdi, değer verdiğimiz ilişkileri bozmayan, uygun teknolojilerin düşünceli bir şekilde kullanılmasını destekler. Doğal dünyayı, yalnızca kendi zararımıza ayrılmaya çalıştığımız bir şey olarak değerlendirir”. İlk Ludityen isyanı, biraz daha radikal ve aşağıdan gelen karşıtlıkla diyalektik olarak bağlantılı olma eğilimindedir.

Bununla birlikte, 18. yüzyıl sonlarında İngiliz sanayileşmesinden itibaren iş gücü ve sermaye talepleri arasındaki fark artmış olsa da, bu durum iş yerlerindeki makinelerin yıkımıyla sonuçlanmadı. Direniş biçimi, büyük ölçüde iş gücü örgütlenme biçimine veya görece eksikliğine bağlıydı (loncaların varlığı, bazı zanaatkar mesleklerde bir miktar

savunma sağlıyordu; bu da Jacques Rancière'nin Fransız işçilerini incelemesinde takip etmeyi tercih ettiği bir istisnadır).

Dönemin sanayicileri, işçilerden gelen sistematik talepler görmediler ya da en azından bu talepler sermaye birikim stratejilerini tehdit edecek düzeyde değildi. Napolyon döneminin ekonomik krizlerine rağmen, sanayiciler işçilerin tekstil işinin arz ve talep arasındaki vahşi dalgalanmalar nedeniyle zaten belirsiz bir durumda olduklarını kabul ettiğini varsaydılar. İşsizlik ya da eksik istihdam, herhangi bir nedenle kabul edilebilir görülüyordu.

Ludityenler, ticari kapitalizmde makinelerin yıkımına dair uzun bir geçmişi hatırladılar; ancak başlangıçtaki talepleri sadece daha fazla iş ve maaş artışı üzerineydi. Yüksek gıda fiyatları ve genel ekonomik kıtlık ortamında, yeni makinelerin kullanımı konusunda ise şu talepleri vardı: Yeni operatörler, vasıflı işçilerin gözetiminde uygun çıraklık süreçlerinden geçmeliydi. Bu, mesleki bütünlüğü ve üretim kalitesini korumak içindi.

Mart 1811'de Nottingham'da bu talepler doğrultusunda yapılan gösterilerde ordu müdahale etti. Ancak bundan sonra fabrikalarda doğrudan eylem uygun görülmeye başlandı ve çatışmalar ölümcül hale geldi. Manchester'da bir fabrika sahibi, protestoculara ateş açılmasını emretti; üç kişi öldü, 18 kişi yaralandı. Ertesi gün askerler, beş Ludityen'i vurup öldürdü ve şiddet tırmandı. Başka bir fabrika sahibi, William Horsfall, "Ludityen kanına kadar batmaya hazırım" dedi. Ludityenler ise ona pusu kurup kasıklarından vurarak öldürdü (bu olayın ardından üç Ludityen idam edildi).

Burada mesele, şiddeti vurgulamak değil (1826'daki dokuma tezgahı isyanları ve bir

sonraki on yıldaki Swing İsyanları, daha geniş çaplı şiddetli kargaşaların yansımasıdır). Ancak Ludityenlerin, toplumsallaşma ve teknoloji (ya da daha önce belirttiğim gibi, teknolojinin toplumsallaşması) arasındaki yarılmada nelerin tehlikede olduğunu ve bu durumun hayal gücünü nasıl etkilediğini anlamak önemlidir.

Ned Ludd'un hayali kahramanlık ilişkisi ve bu kahramanlığın hayali bir ilişki olarak ele alınması, direnişin zorunlu bir yansımasıdır. Bu noktada Adrian Randall'a katılıyorum: Ludd, esas olarak halk direnişinin bir sembolüydü ve dönemin belirli işçi topluluklarının karakterini ortaya koyan ideolojik bir figürdü—vasıflı, görece özerk ve günlük yaşamın canlılığı ile sürdürülebilirliğini sağlayan rolleri koruyan bir topluluk.

Ludd'un nasıl Luddizm'e, Ludityenlerin de nasıl bir dizi farklı kimlik seviyesine dönüştüğü, hem karşıtlık bilincini hem de Regency döneminin çağrısına duyulan arzuyu içeriyordu.

İkinci olarak, bunu kastediyorum: Terim, dönemin yöneticileri için uygun hale geldi çünkü alt sınıfların karşı duygu ve düşüncelerini bir araya getirip, bunları onların güçlü aktivizm olarak değerlendirilen en kötü biçimleriyle ilişkilendirebiliyordu. İşçi sınıfları için ilham verici ve güçlenme çağrısı olan şey, hükümet için, baskıcı bir şekilde bastırılmayı haklı çıkararak bir isyan olarak görülüyordu (genel bir etiketle tanınma, sınırlama olasılığını sunuyordu) ve bazen garip kısıtlamaların uygulanmasına yol açıyordu – 1812'de 27 Ludityene, "yasadışı yemin etme" suçlamasıyla yargılandı ve beraat etti. En önemli mevzuat, 1812 yılına ait Çerçeve Kıрма Yasası'ydı; bu yasa, mekanize dokuma tezgahlarının tahrip edilmesini baştan

çıkarcı bir suç haline getirdi. Bu Yasa'nın etkisi, teknolojiyi kırmanın idamla cezalandırılmasını vaat etmesi nedeniyle ürkütücüdür ancak ilginçtir ki, yaklaşık 70 Ludityenin idam edilen hiçbirinin yalnızca bu Yasaya dayanarak yargılanmamış olmasıdır. Yasaya, ertesi yıl daha hoşgörülü bir düzenleme ile son verildi; bu düzenleme, suçlulara cezalandırmak yerine, bir ceza kolonisine gönderilmeyi garanti ediyordu – bu yasa, 1817'de ölüm cezasını yeniden uygulayan başka bir yasa ile değiştirilmişti – ki bu, hükümetin, Luddizm o zamanlar gerileyen bir hareket olduğundan, daha önce belirtilen politik mantığı desteklemek için bir fail-safe (önlem) olarak görülmelidir. Bunun yanı sıra, kültürel bir sembol mücadelesi, standart bir tarihsel dinamik olsa da, teknoloji meselesinin aynı zamanda bir yer değiştirme ya da bireysel bir makine parçası veya belirli bir yasal düzenlemeden çok daha derin sosyal çelişkilerin bir metonimi olduğu fikrini de çağırıştırır (hukuki adımlar, kriz anlarında, politik ve suçlu eylemler arasındaki ayrımı bulanıklaştırmaktadır). Teknoloji biçimleri ile direnç biçimleri arasındaki gerilim, genellikle Ludityene zorlaması ile çözülür; bu, böyle bir karşıtlığın fazla değer üretme ilerlemesini engellemeye yönelik şiddetli ve umutsuz bir girişim olduğunu söyler. Bunu, faydasızlıkta bir yararı gözden kaçırmak ya da karşıt uygulamaların özünü görmek olarak kabul edelim.

Bu Ludityene uygulamaları arasında yazı ön plana çıkmaktadır; aslında, Luddizm'in soybilimi, Barbara Harlow'un anlamında, karşıt görüşleri sorgularken uygunluğu ve benimsemişliği sorgulayan bir yazın direnişi olarak nitelendirilebilir. Kevin Binfield (2004: 100), buna “söylemsel süreklilik” adını vermektedir; bu, bir yandan karmaşık kültürel bir dokumayı ima etme avantajına sahipken, diğer yandan, oynayan çelişkili mesajları fazla

yumuşatabilir. Binfield'in (2004: 103) açıklamaya çalıştığı şey, Luddizm'in isyan, protesto, hareket, kıskırtma gibi durumlar içindeki anlam taşıyan matrisidir; kısacası, karşıtlık dilbilgisini tanımladığımız şeyi. Ludityene yazıları, direnişin sürekliliğini onaylayan ve sarsan bir kompozisyon çerçevesi sunar, bazen ifadenin kendisini kırarak. Binfield buna karşın şu öneriyi sunar (1968: 5–6): “Ev Ofisi Belgeleri, ilçe kayıtları arşivleri, sanayiciler ve yetkililerin toplu belgeleri ile kasaba kütüphanelerindeki broşür koleksiyonlarında yer alan çok sayıda yazışma ve belge arasında, direnişin biçim ve içeriği keşfedilebilir ve bu kargaşadan tarihi mağlupların sözleri, kesintisiz bir söylemsel iplik izlenebilecek şekilde toparlanabilir.”

Bu anlatıbilimsel örüntü, son derece geçerli görünmektedir çünkü neticede bu, tarih yazımının özüdür (Thompson, 1968: 5-6). Ludityenes hakkında yaptığı değerlendirmesinde bu açıdan örnek arz etmektedir, hatta yazımın eksik olduğu gözlemleri bile, işçi uygulamalarını doğrudan politik bilincin oluşumuyla ilişkilendirir. Ama yazılabilir sessizlik de, normatif ifadeyi çatlatan bir parça olarak vardır – örneğin, birçok Ludityene yargılanırken sessizliklerini korumuş ve suçlayıcılarını, belirsizlikle ve tamamen reddederek, ipten asılana kadar işkenceye tabi tutmuşlardır. Binfield'in amacı, Ludityene yazısını tanıtmak ve özellikle tehdit edici mektupla ilişkilendirilen gücü sunmaktır. Bu, eğer tek başına opaklığın da gücünü örtmemek kaydıyla, önemli bir açıklığa kavuşturmadır. Ancak, edebi eleştirmen, kendi başına ölçülebilir bir şiddet uygulayarak yazıyı, sledgehammer'ın haklı tepkisinden önce getiriyor (ya da E.J. Hobsbawm'ın (1952: 59) “ayaklanmalarla toplu pazarlık” olarak keskin bir şekilde tanımladığı şey)? Bu tür bir müdahaleyi ele alırken, bir ya da diğer bir strateji kurmak

yerine, yazının baskısı, gerçek bir pozisyon savaşında yer talep ederek olayın mantığını zorlar – Ned Ludd’ı yazmak ve onun adını söylemek (aslında bu, metonimiye bir eponim eklemektir). Binfield’in yaklaşımı, söylemin “ihanetçi, mutant ve melezleşen” olduğunu vurgulayan bir eleştiriyi mümkün kılar. Ben, bu konstelasyonun türlerine daha çok ilgi duyuyorum ve yazının bu türlerin etkinliğini canlandırıp canlandırmadığını sorguluyorum. İlk olarak, “daha sonra”dan kastettiğim şey, terimin dönemin yöneticileri için kullanışlı hale gelmesiydi çünkü bu terim, alt sınıfların anti-establishment duygularını bir araya getirebilir ve bunları, sağlam aktivizm olarak görülen şeylerle ilişkilendirebilirdi. Çalışan sınıfları için bir ilham ve güç çağrısı olan şey, hükümet için, aşırı baskının meşru kılındığı, açık bir isyan olarak görülüyordu (genel bir etiket altındaki tanıma, kontrol altına alma olasılığını sunuyordu) ve bazen garip kısıtlamaların uygulanmasına yol açıyordu—1812’de 27 Luddiyene, “yasadışı yemin” suçlamasıyla yargılanıp beraat etti. En önemli yasa, 1812’deki Çerçeve Kıırma Yasasıydı; bu yasa, mekanize dokuma tezgahlarının yok edilmesini ölüm cezası ile cezalandırıyordu. Bu Yasa’nın etkisi, teknolojiye zarar vermenin idamla cezalandırılacağı vaadiyle korkutucuydu, ancak yaklaşık 70 Luddiyene’nin asılmasına rağmen hiçbiri yalnızca bu Yasaya dayanarak yargılanmadı. Yasa, ertesi yıl, cezayı daha hafifletici bir şekilde düzenleyen başka bir yasa ile değiştirildi ve bu yasa, cezalandırılanların bir ceza kolonisine gönderileceğini garanti ediyordu—bu yasa, 1817’de idam cezasını yeniden getiren başka bir yasa ile değiştirildi ve bu da, Luddizm’in o zamana kadar büyük ölçüde gerilemiş olduğu düşünüldüğünde, hükümetin bir güvenlik ağı olarak görülmelidir. Bunun yanında, kültürel sembolizm üzerindeki mücadele, standart bir tarihsel dinamik olsa da, bu durum,

teknolojinin de bir yer değiştirme sahnesi olduğunu veya sosyal çelişkilerin bir metonimisi olduğunu öne sürmektedir; bu çelişkiler, bir makinadan veya belirli bir yasadan çok daha derinlere iner (hukuki hamleler, bir kriz anında, siyasi ve suçlu eylemler arasındaki herhangi bir ayrımı bulanıklaştıran hareketlerdir). Teknoloji ve direniş biçimleri arasındaki gerilim, genellikle Luddiyene zorlaması ile çözülür, ki bu da böyle bir karşıtlığın, fazla değer üretme sürecinde ilerlemeyi engelleyen şiddetli ve başarısız bir girişim olduğunu söyler. Bunu, faydasızlığın faydasını veya karşıtlık pratiğinin özünü gözden kaçırmak olarak değerlendirebiliriz.

Bu Luddiyene uygulamalarının en belirgin olanlarından biri yazımdı; aslında, Luddizm’in soyağacı, Barbara Harlow’un anlamında, karşıtlık gösteren, uygun olanı ve sahiplenilenleri sorgulayan bir edebi direniş edebiyatı olarak tanımlanabilir. Kevin Binfield (2004) bunu “dilsel süreklilik” olarak adlandırır, bu da bir yandan karmaşık bir kültürel örgüyü ima etme avantajına sahiptir, ancak diğer yandan oynayan çelişkili mesajları aşırı derecede düzleştirir. Binfield’in açıklamaya çalıştığı şey, Luddizm’in isyan, protesto, hareket, kışkırtma ve benzeri durumlar içindeki anlamlı matrisidir; kısacası, direnişin dilbilgisi olarak adlandırabileceğimiz şeydir. Luddiyene yazıları, hem direnişin sürekliliğini onaylayan hem de sarsan bir kompozisyon çerçevesi sunar, bazen ifadenin kendisini kırarak. Binfield (2004: 137-138) buna şu şekilde yaklaşır: “Ev İçeriği Belgeleri’ne, ilçe kayıt arşivlerine, üreticilerin ve yetkililerin toplu belgelerine ve kasaba kütüphanelerindeki broşür koleksiyonlarına giren çok sayıda yazıma ve belgeler arasında, direnişin biçimi ve içeriği keşfedilebilir ve bu karmaşadan, tarihsel kaybedenlerin sözleri, sürekli bir öylem ipliği biçiminde geri kazanılabilir.”

Bu anlatımsal örgü, şüpheye yer bırakmaz çünkü nihayetinde, tarih yazımının tam kendisidir (E.P. Thompson'ın *The Making of the English Working Class* adlı eserinde Ludityenes hakkındaki değerlendirmesi bu bağlamda örnektir, yazının eksikliği algısına rağmen, işçi pratiklerini doğrudan politik bilincin oluşumuna bağlar). Ancak yazılı sessizlik de, normatif ifadeyi kıran bir parçadır örneğin, bir mahkemede, birçok Ludityene, sessizliğini koruyarak, suçlamalarını belirsizlikle ve aşağılık bir reddetmeyle asılmaya kadar işkenceye uğratmıştır. Binfield'in amacı, Ludityene yazısının varlığını tanıtmak ve özellikle tehditkar mektup ile ilişkilendirdiğimiz gücü vurgulamaktır. Bu, gizliliğin gücünü kendiliğinden çarpıtmadığı sürece önemli bir açıklamadır. Ancak şüphesiz, edebiyat eleştirmeni, yazmayı, balta darbelerinin veya E.J. Hobsbawm'ın kısaca "ayaklanma ile toplu müzakere" olarak tanımladığı şeyin doğru bağırışından önce tanıtmak için kendi başına ölçülebilir bir şiddet uygular mı?

Bu, kesinlikle Harlow'un kendi katkısının işareti (ve ben de bu bağlamda Benita Parry'nin çalışmalarını eklerdim), ancak edebiyat teorisi, direnişin aynı sorunu etrafında daha muhafazakar olabilir. Burada Paul de Man'dan bahsedilir; onun "Teoriye Direniş"i, oyun içindeki risklerin ve daha önce bahsedilenle karşıt bir opaklık sırasının farklı bir değerlendirmesine olanak tanır. Belki de paradoksal olarak, bu tür bir direniş, dışarıdan duyuşal deneyimimizdeki rolünden kaynaklanır; bu dışarı, algıladığımız uzantımızın sınırlarına parametreler sunar. Eğer bu sınır dilse, o zaman dilin, de Man'a göre, direnişi temel olarak dilin kendisine karşı direnişiyle daha da içsel olarak çizgilenmiştir. De Man'ın burada gerçekten direndiği şey, Hegelci bilinç yapılarına karşı bir direniştir ki bu, de Man'ın kendi politik bilinci hakkında sonradan

yapılan açıklamalara bir yorum değildir, fakat politik eylemde bilincin rolü ile ilgilidir. Ancak bu aynı zamanda edebi olanın edebiyatla ilgilidir ve de Man'ın karşıt sezgisel algıları, makine kırma eyleminin bir yazınsal uğraş olmasına benzer bir analogdur (1986: 10): "Edebiyat, estetik kategorilerin onaylanması yerine, boşaltılmasını içerir". De Man (1986: 10), edebiyat teorisine karşı direnişi, "saf sözcükçülükle, mutlak kurgular adına gerçeklik ilkesinin reddedilmesi" olarak tanımlar. Teknolojik ilerlemeye karşı Ludd'un çağrılması, bu mantığı işler şekilde ortaya koyar, ancak bu, örneğin, yukarıda bahsedilen Komünist Manifesto'yu başlatan gerekli bir kurgudan farklı değildir. Gerçekten de, direniş edebiyatı çoğunlukla, baskıyı, gösterenin maddeliği ile gösterilenin maddeliği arasındaki sadece bir karışıklık olarak tanımlamak yerine, taklit üzerine döner. Praxis, teorinin, anlamdan kaçış hızını elde edemediği andır. Artık anlamın kendi kendine gerçekleşiyor gibi davranamaz, dolambaçlar bir yana. Bu da de Man'ı daha ileri teorik yer değiştirmelere götürür, yani "İdeoloji dediğimiz şey, dilsel ile doğal gerçeklik, referans ile fenomenalizm arasındaki karışıklıktır" (De Man, 1986: 11). Böyle iddialar haklı çıkarılabilir, ancak ideoloji, edebiyat teorisini de aynı şekilde aracılık edebilir, bu sorun, eleştirmenin kendi başına bu oluşumlardan dışarıyı ayırt edebileceğini varsaymakla çözülmez.

Eğer Ludityenler için teknoloji durumu ve özgül biçimleri direnişi gerektiriyorsa, yazı, bu karşılaşmada teorik bir silah haline gelir. Bu, böyle bir eylemi direniş ve teknoloji diyalektiği içinde daha doğru kılmaz, ancak bunun, direnişin başlangıcının belirli bir teknolojiye değil, o teknolojiyi oluşturan toplumsallaşma kodlarından başlaması gerektiği konusunda dikkatli olmamız gerektiği anlamına gelir.

Teknolojik determinizme dayalı politik konumların pek çok örneği vardır ama bunlar nadiren monolojik olur, oysa bu, ifade nedeninin en belirgin biçimi gibi görünebilir. Herman ve Chomsky, medyanın siyasi ekonomi içindeki rolünü “onay üretmek” olarak okuduklarında, medya dolaşımında egemenliğin işlevine dair oldukça net bir fikirleri vardı. Gramscian bakış açısına göre, onayın sürekli üretilmesi gerektiği hâlâ geçerlidir, ancak doğrudanlık ve maddi anlam. Bu, kesinlikle klasik bir doğa ve insan ayırımına geri çözümlenebilir, ancak burada bu, dönüşümün tekniğinde farklı bir mantığı işaret eder. Neden?

N. Katherine Hayles’in baskı e-metin üzerinde tercih etmesi, yalnızca “nostalji” yani bir analog dünyaya özlem değil, edebi teknolojilerin deneyiminde bedenlenme süreçlerine dair nazik bir hatırlatmadır. Kitap, Ludityene mektuplarından daha somut olabilir, ancak her ikisi de aynı kelimeler üzerinde “beraber olma” teknolojiyle ilgili bir ilgiyi sürdürür. Dijital metinle karşılaştırıldığında baskı üzerine yapılan araştırmalar kesin olmamakla birlikte, dokunsallığın farklı bir düzeyde olduğu vurgusu fenomenolojik olarak makul görünmektedir; sanki eller serbest olmak, hem bedensiz akıl hem de değişimin diyalektik izidir. Bu elbette, karşılaştırmacı edebiyat çalışmaları için alternatif bir temele işaret eder ve yalnızca Google Çeviri ile sınırlı değildir (bu, dijital beşeri bilimlerin bugünkü uzun gölgesinin bir parçasıdır). İdeolojik mücadele içinde, fabrika sahibi, yönetici veya parlamenter, Ludityene mektuplarında okuduklarına inanmayabilir, ancak arkalarında yazıdan daha fazlasına sahip bedenlerin olduğunu bilmekteydiler. Ludityenler yetkililerden gizli olabilirlerdi, ancak akıllarından çıkmamışlardı: çatışma bilinci kaydedilmiştir.

Epigrafım (“Hızlı Hareket Et ve Şeyleri Kır”) Mark Zuckerberg’in 2012 yılına ait, biraz ünlü IPO açıklamasından alıntıdır (internet üzerinden kolayca bulunabilir) ve kırma çerçeveler konusunda Ludityene benzeri bir çelişkilikle doludur. Şöyle açıklar: “Fikir, hiçbir şeyi kırmazsanız, muhtemelen yeterince hızlı hareket etmiyorsunuz demektir.” Belki, Luddizm’i “ilerlemeyi” yavaşlatmaya çalışmak yerine, onun süblasyon şartlarını hızlandırmaya çalışmak daha doğru bir bakış açısı olabilir? Tabii ki, bu Zuckerberg’in manifestosunun amacı değildir (ki bu açıkça hisse senetlerinin satışıyla ilgilidir). Buradaki polemik bir manifesto değil, dijital olasılığın yönelmiş bir dönüşümdür. Kuruluş gücü ve maddi varlık meseleleri, burada takip edilmeyen bağlamlardır, ancak dijital çağda konu, özne ile teknoloji arasında direnişin biçimsel taleplerine işaret eder. Dijitalin tarihi yaptığı söylenebilir, ancak yalnızca kendi seçtiği şartlar altında değil. Sanal, doğrulanabilir olanla karşıt olabilir ama doğruyu, mülkü ve kârlılığı temel alır, sanki diğer türlü aşmak istediği sosyal bir özneyi sıkı sıkıya tutar gibi. Jameson, internetin birçok ütöfik fantezi ürettiğini, ancak bunların bir formunun bulunmadığını öne sürmüştür, ancak bu daha çok tipolojiler veya uygun biçimler değil, gecikme ve onun yayılmasıyla ilgilidir (Jameson, 1984: 2). Yöntem, olasılığı sürdürmekte, teknolojinin nasıl ve hangi koşullar altında üretilebileceğini, kullanılabileceğini ve tüketilebileceğini sürekli ölçen bir tür meta-aracılıktadır.

Amneziyanın gizemli dünyasında dijital, bölünebilirliğini unutmak ister, emek bölüşümünü, iş gücünü, bildiğiniz gibi, öyle ki, milyarlarca dolarlık hayır işlerine katkı yapabilen aynı teknoloji milyarderi, açlık diyetleri ve yaşam uzatma programlarıyla (şu anda “uzun ömür kaçış hızı” deniyor) binlerce kişinin her gün açlıktan ölmesine

rağmen bir “uzun ömür kaçış hızı” denemesi yapabilir. Böyle bir obsenlik hakkında moralizasyon yapmak kolaydır, ancak bu, dijitalin nötrlüğünde başladığını düşündüğümüz bir algıya bağlanan belirli bir teknolojik yetersizliğin belirtisidir, bunun yerine onu diyalektik olarak bağlayan politik ekonomi ile başlamalıdır. Bu koşullar değiştirilebilir mi?

Her zaman ve asla. Provokatif kitabı *Against Technology* (Teknolojiye Karşı) ile Steven Jones, Luddityenlerin veya Luddizmin, 1811’den günümüze kadar farklı kültürel biçimlerde nasıl kendini konumlandığını araştırmaktadır. Önemli bir şekilde, neo-Luddizmin bir temsili tarihinin, romantizmin romantikleştirilmesi de dahil olmak üzere, kendini nasıl konumlandığına dair geniş bir açıklama yapar. Bence, kapitalist modernleşmenin belirli bir anında işçi sınıfının ahlaki otoritesine duyulan bir istek biçimini izlemek doğru, ancak bundan çıkarılacak sonuçlara (örneğin, “Kendilik bilincine sahip ve bilgili katılımcılar daha iyidir” gibi) katılmıyordum, yerel olarak kaynaklanan, sorumlu bir şekilde büyütülen, yenilenebilir olan her şeyin sınıf öfkesi yaratabileceği bir “uyanmışlık”la benzer. Tabii ki, böyle katılımcılar daha iyidir, ancak cehaletin yargılanması yalnızca bir kontrol listesi değil, öznenin dönüşümü ile ilgilidir.

Yukarıda önerdiğim gibi; direnişin eleştirisi öznel arzuyu askıya alır, çünkü bu, kendiliğinden yabancılaşmanın, bu yabancılaşmayı topluca, bütünsel olarak aşmaya çalışan kolektif süblasyona dönüştüğü noktadır. Bu, Marx’ın *Kapital* - Birinci Cilt’teki Luddityenler hakkındaki yorumuyla ilgilidir makine ile iş arasındaki farkla ilgili. Dijitali korkutmamalıyız çünkü giderek “Ben”i, Descartes ya da başka bir şekilde, dışlayan bir teknoloji mantığıdır.

Hiçbir direniş, bu teknoloji mantığını iptal edemez ve ayrıca Narcissus yalnızca iPhone’u sevebilirdi. Pratiklerimizde dijital, sınıflarımızın daha akıllı, hibrit, ağ bağlantılı, uzak ve kaçınılmaz şekilde tehlikeli hale geldiği bir aldatma ve reddetme biçimleri yaratır. Platformlar, varlık sağlama izin verir ve “anachronaut” olanların başına gelebilecek felaketlerden biridir: LinkedIn’e bağlı olmayan, Wiki’ye yazılmayan, Googly-Scholar’lanmayan ve “Dijital olarak Ölçülen” kişilerdir.

New York Şehir Üniversitesi

Kaynakça

- Binfield, K. (2004). *Writings of the Luddites*. Baltimore: Johns Hopkins Press.
- De Man, P. (1986). *The Resistance to Theory*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Fox, N. (2002). *Against the Machine: The Hidden Luddite Tradition in Literature, Art, and Individual Lives*. Washington DC: Island Press.
- Guha, R. (1983). *Elementary Aspects of Peasant Insurgency in Colonial India*. Oxford: OUP.
- Harlow, B. (1987). *Resistance Literature*. London: Methuen.
- Hayles, N. K. (2002). *Writing Machines*. Cambridge MA: MIT Press.
- Herman, E. S. and Chomsky, N. (2002). *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media* (2nd ed.). New York: Pantheon Books.
- Hobsbawm, E. J. (1952). “The Machine Breakers.” *Past and Present* 1 (2): 55–70.
- Jameson, F. (1984). “Flaubert’s Libidinal Historicism: Trois Contes.” *Flaubert and Postmodernism*. Ed. Naomi Schor, H. F. Lincoln: University of Nebraska Press. 76–83.
- Jameson, F. (2016). *An American Utopia: Dual Power and the Universal Army*. Ed. Slavoj Žižek. New York: Verso.
- Jones, S. (2006). *Against Technology: From the Luddites to Neo-Luddism*. New York: Routledge.

- Marx, K. (1990). *Capital*, (Volume One). Ed. Mandel, E. Trans. Fowkes, B. London: Penguin.
- Parry, B. (2004). *Postcolonial Studies: Materialist Critique*. London: Routledge.
- Rancière, J. (2012) *Proletarian Nights: The Workers' Dream in Nineteenth-Century France*. Trans. Fernbach, D. New York: Verso.
- Randall, A. (2004). "Foreword". *Writings of the Luddites*. Ed. Binfield, K. Baltimore: Johns Hopkins Press. xiii–xviii.
- Sale, K. (1996). *Rebels Against the Future*. New York: Basic Books.
- Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*. New York: Crown Business.
- Thompson, E. P. (1968). *The Making of the English Working Class*. London: Pelican.